

KUTATÓHELYEINK 1966—68. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

EGYED IMRE

MTA Agrártudományok Osztálya, Budapest

Kutatóhelyeink (3 intézet, 1 kutatási munkaközösség, 11 tanszék és 2 egyéb kutatóhely) 3 éves munkájáról általánosan megállapíthatjuk, hogy a 3 éves kutatási tervben foglalt célok helyesnek bizonyultak és a tervidőszakra előírtak megvalósultak.

A továbbiakban kutatóhelyeink fontosabb eredményeiről, gazdálkodásáról, az anyagi bázisunk helyzetéről, belső és külső kapcsolataik alakulásáról és a 3 éves tervezési rendszerről számolunk be.

A fontosabb kutatási eredmények

Az *állategészségügyi kutatás* zöme „a nagyüzemi állattartás állategészségügyi feltételei” c. kiemelt feladatkörben eredményesen folyt és a tervidőszakra kitűzött célok megvalósultak.

Kiemelkedőnek mondható a sertés-témával kapcsolatban az enterovírusok szisztematikai rendszerezésére kidolgozott módszer, amelyet az illetékes nemzetközi fórumok elfogadtak és elterjesztésre ajánlottak. Az enterovírus csoportba tartozó egyes kórokozó vírusok és az általuk okozott kórképek gyakorlati diagnosztikájára kidolgozott módszert az állategészségügyi diagnosztikai intézetek mindennapi munkájukban hasznosítják.

A szarvasmarhák légzőszervi megbetegedéseivel kapcsolatos témákban jelentős az új adenovírus típusok izolálása és ezek kórokozó képességének a meghatározása. Kidolgoztak egy adenovírus elleni vakcinát is, amelynek a gyakorlatban való hasznosítása folyamatban van.

A háziállatokban előforduló influenza-fertőzések tanulmányozása során elért eredmények a hazai és a nemzetközi közegészségügyi szervezetekkel együttműködésben hasznosulnak.

A mikroklima kórélettani hatása témában meghatározták az újszülött malacok legfontosabb biológiai paramétereit és megfigyelték azok változását a hízolás végéig, különféle életviszonyok között. Meghatározták, hogy mely

adottságok biztosítása teszi lehetővé a sertéstermelés leggazdaságosabb megoldását.

A tárolási hibák hatása a keveréktakarmányok mikrobiológiai és kémiai bomlására és a bomlástermékek állategészségügyi kihatása című témában igazolták azt, hogy a nagy népgazdasági kárt okozó emésztőszervi betegségek kifejlődését a kémiai és mikrobiológiai hibás keveréktakarmányok, a szennyezett ivóvíz és a különféle etetésteknikai hibák együttesen segítik elő.

A különféle istállótípusok állategészségügyi szempontból való vizsgálata témában megállapítást nyert, hogy a tehénistálló, valamint a fűtés nélkül üzemeltetett hízalók hőgazdálkodásának mutatói a tervekben számítottaknál rosszabbak. Igazolták a fűtatókban a fűtés gazdaságosságát. Azt is megállapították, hogy a vizsgált épületekben a fűtés és a szellőztetés összhangja nincs biztosítva. Vizsgálataiknál figyelemmel voltak az istálló levegőjének széndioxid- és ammóniák-tartalmára, por- és mikrobafertőzőségeire is és megállapították a termelésre legmegfelelőbb körülményeket. Vizsgálataik alapján a MÉM Műszaki Fejlesztési Főosztályának és egyéb intézményeknek javaslatokat tettek és előadásokon is ismertették tapasztalataikat.

A baromfi idült légzőszervi betegségének kóroktanára, kórfejlődésére, a különféle ágensek járványtani viszonyainak tisztázására vonatkozó komplex vizsgálatok elvi és gyakorlati szempontból egyaránt jelentősek. A gyakorlati védekezéshez szükséges adatok széles körű továbbképző és ismeretterjesztő tevékenység révén eljutottak az érdekelt üzemek szakembereihez és rendszeres alkalmazásra kerültek.

A libatenyésztésben jelentős károkat okozó ún. libainfluenza elleni szérumtermelés, mint fejlesztési kutatási eredmény jelentős.

A halak parazita-faunájának felderítésére irányuló vizsgálatok, egyes halparaziták kórtani viszonyainak tisztázása és a védekezési eljárások meg-alapozása elvi és fejlesztési szinten egyaránt jelentős.

A *genetikai és növényélettani kutatások* terén az ősziészítés genetikai kutatások első 10 évének eredményeit összefoglalták az 1966 novemberében megvédett akadémiai doktori értekezésben s 1967 júliusában az Akadémiai Kiadónál angol nyelven nyomtatásban is megjelent, „Autumnization and its Genetic Interpretation” címen. Ebben a műben a genetikailag tiszta tavaszi búzában környezetváltozás hatására fellépő adekvát genetikai variációk tényét bizonyító kísérletek alapján pozitív megfogalmazást nyert a szerzett tulajdonságok öröklődésének ma is vitatott problémája. Egyben megfogalmazást nyert az öröklékenység anyagesere biokémiai koncepciója és kísérlet történt az ősziészítés biokémiai-genetikai mechanizmusának és hipotetikus modelljének a felvázolására.

A jarovizáció biokémiai vizsgálatok első 10 évének eredményei alapján főként a nukleinsav és fehérjeszintézis gátlók reakcióiból megállapították,

hogy a jarovizáció alatt paralel folyamatokkal kell számolni, amelyek az alacsony hőmérséklet hatására végső soron együttesen vezetnek a virágzás indukcióihoz.

Az esszenciális aminosavban gazdag kukorica formák előállítása vonatkozásában kiemelkedő az a heterózis-fiziológiai témakörben eszközölt megállapítás, amely szerint a kukoricaszem endospermium fehérjéinek aránya, továbbá a nem fehérje nitrogénmennyisége a szelekció szempontjából alkalmas mutató a kukorica fehérje biológiai értékének jellemzésére.

Újabb eredmények születtek a különböző mutagének összehasonlító vizsgálata és egyes növények sugárérzékenységének vizsgálata terén.

A pollensterilitás és fertilitás helyreállításának genetikai és sejttani tanulmányozása témában folytatott vizsgálatok megerősítették azt a megállapítást, hogy egyes szintetikus és természetes növekedésszabályozók, valamint mutagén hatású anyagok alkalmasak arra, hogy bizonyos növényekben himsterilitást váltsanak ki. A nagyfeszültségű elektrosztatikus tér biológiai hatásának megismerése, az okozott citológiai viszonyok megváltozása, valamint a kezelés nemesítési célokra való felhasználásának elbírálása témakörben az eddigi kísérletekből megállapítható, hogy a különböző dózisok alkalmazásával az elektrosztatikus tér a különböző kémiai és fizikai mutagénekhez hasonlóan citológiai megváltozások előidézésére, esetleg mutációk kiváltására is felhasználható.

A hazánkban termesztett legfontosabb zöldségnövények biológiai igényeinek vizsgálata során a hőmérsékletnek a paprika növekedésére és fejlődésére gyakorolt hatását vizsgálták és igazolták, hogy a szükséges hőösszeg nem állandó jellegű szám, értéke a fénytől és a hőmérséklettől függően változó. A termoperiodizmus szerepével kapcsolatban rendkívül érdekes és újszerű az a megállapítás, hogy bizonyos körülmények között akkor növekszik és fejlődik gyorsan a paprika, ha az éjszakai hőmérséklet nagyobb, mint a napali.

A paprika, paradicsom és saláta fejlődésének vizsgálata a levegő különböző CO_2 -tartalma esetén azt mutatta, hogy a salátánál és a paradicsomnál átlagosnál hűvösebb tavasz esetén — amikor kevesebbet kell szellőztetni — a CO_2 -adagolás jobban megoldható és így jelentős termésnövekedés is érhető el. Paradicsomnál a korai termés aránya is nagyobb. Ugyanezek a vizsgálatok paprikával nem hoztak pozitív eredményt.

Az élettényezők hatása a paprika hajtatásakor c. témakörben is mindegyik élettényező vizsgálata hozott már tájékoztató jellegű részeredményeket, amelyek a kutatási módszerek finomítását és az élettényezők komplex szerepének tisztázását segíthetik.

A magtermesztés céljából telepített erdei fenyő oltványok élettani kérdései témában az erdei fenyő klónok tápanyagforgalmi kérdéseinek vizsgálata során tisztázódott a kutatás metodikája, s a részeredmények alapján feltéte-

lezhető, hogy a fehérje-nitrogéntartalom, a nukleinsav-mennyiség, a külső létfeltételek és a növekedés mennyiségi értéke között is viszonylagosság áll fenn.

A növénynemesítés eredményeként martonvásári származású vetőmaggal volt 1968-ban bevetve az ország kukorica-vetésterületének több mint 90%-a, a tavaszi árpa vetésterületének 85%-a.

Az Országos Fajtaminősítő Tanács 1966-ban előzetes állami elismerésben részesítette az Mv 502 kétszeres keresztezésű kukorica hibridet. 1967-ben államilag elismert hibridekké nyilvánította a korábban előzetes állami elismerésben részesített Mv 26, Mv 40, Mv 59 és Mv 602 kétszeres keresztezésű kukorica hibrideket és 1968-ban előzetes állami elismerésben részesítette az Mv 550, Mv 570, és Mv 620 egyszeres keresztezésű, valamint az Mv 520 kétszeres keresztezésű kukorica hibrideket.

A liztharmat rezisztens MK 42 tavaszi árpa 1967-ben előzetes állami elismerést kapott.

A korábban előzetes állami elismerésben részesített Mv Synalfa lucerna 1967-ben államilag elismert nemesített fajta lett.

A korábban előzetes állami elismerésben részesített Hybar Mv 301 szudánifű hibridet 1967-ben szintén államilag elismert hibriddé nyilvánították.

Az Agrártudományi Egyetemen folyó növénynemesítési kutatásoknál legjelentősebb a nagyobb fehérje- és olajtartalmú kukorica, a korai és szintén nagyobb fehérjetartalmú borsó formák előállítás.

Jelentősen előrehaladtak a növénytermesztési (földművelés és kemizálás, búza-, kukorica- lucerna- és cirokagrotechnika) kutatások is. Így: a vegyszeres gyomirtásra, a tőszámnövelésre, a talajelőkészítés, a trágyázás és a vetésidő optimális megoldására, ill. megválasztására, valamint a fattyazás elhagyására kidolgozott javaslatok ma a kukorica agrotechnikájának alkotó elemeit képezik.

Kidolgozták az intenzív búzatermesztés technológiájának főbb elemeit, így elsősorban a búza intenzív műtrágyázásának a rendszerét. E javaslatok jórészt szintén megvalósultak a gyakorlatban.

Kiemelendők a takarmánycirok meghonosítására végzett agrotechnikai kutatások is.

A martonvásári növénynemesítési és növénytermesztési kutatásoknak jelentős szerep tulajdonítható egyes szántóföldi növényeknél, így elsősorban a búzánál és a kukoricánál az utóbbi években bekövetkezett országos termésátlag-növekedésben. A búza országos termésátlaga a 8 q/kh-szinten való évtizedes stagnálás után a hatvanas évek átlagában elérte a 12 q/kh szintet, ezen belül 1967-ben a 14,9 q/kh-t és a rendkívül aszályos 1968. évben a 14,5 q/kh-t. Hasonló a helyzet a szemeskukoricával, amely az évtizedes 11 q/kh körüli országos szintről a hatvanas évek átlagában elérte a 16 q/kh-t.

A lucernatermesztés technikájának kérdései c. téma kutatási eredményeit, a lucerna műtrágyázását, vetéstechnikáját és kaszálási használatát az 1966-

ban magyar nyelven és az 1968-ban német nyelven megjelent *A lucerna termesztése* című könyvben publikálta a témafelelős.

A fajok országos viszonylatú termőhelyi szórásmezejének a felderítésére irányuló kutatások során a témafelelős 4 fenyőfélére kidolgozta, a lombosfák esetében pedig 34 esetre megállapította számszerűen az országos viszonylatú termőhelyi szórásmezőket, és elkészítette az általános érvényű dendrometriai mércéket. Folytatta az óriás- és olasznyár nagydugványos telepítésével és nevelésével kapcsolatos kísérleteit, s a beszámolási időszakban kikísérletezett az óriás- és olasznyárasok telepítésére nézve egy olyan technológiát, amely biológiailag és ökológiailag egyaránt megfelelő.

A *talajtan*, *agrokémia* és *talajbiológia* területén kidolgozták a talaj vízgazdálkodási tulajdonságainak új értékelési módszerét, valamint a valósághű talajfelszín-modellek készítésének módszerét.

Kimutatták, hogy homoktalajon a mélyművelés lazító hatása kb. 4 évig tart. Megállapították a fontosabb hazai homoktalajok leghatékonyabb műtrágya adagjait és arányait a rozsnál, a burgonyánál és a kukoricánál.

Megállapították, hogy a Fertő tó környékének felszíni vizeiben jelentős mennyiségű kén található és hogy a kén elsősorban a Fertő tó és a mellette levő területek talajvizében van és a talajokra csak ezeken keresztül gyakorol befolyást. A Nyírség szikes talajait illetően bebizonyították, hogy ezek sok sót és szódát tartalmaznak és, hogy kialakulásukban a víz, elsősorban a sós talajvíz játszott döntő szerepet.

Izotópindikációs módszert dolgoztak ki a szikes talajok kicserélhető Ca_2^{+} - és Na -ionjainak meghatározására.

A N-műtrágyák alkalmazási módjára és idejére vonatkozó eddigi kísérletek azt mutatják, hogy a búza és a kukorica őszi alaptrágyázásának termésmenővelő hatása azonos a megosztott őszi-tavaszi, ill. csak tavaszi adagolásával.

Megállapították, hogy a cellulóz és a lignin tartalmú növényi anyagok elbontása során a szubsztrátum sókoncentrációja eltérő mértékben befolyásolja a folyamatban résztvevő mikroorganizmusok tevékenységét, továbbá, hogy a lignin mineralizációja folyamán lehasadó fenilpropánok, fenilaldehidek és aromás karbonsavak különböző módon oxidálódhatnak.

A Hg-, Cu-, S- és Cl-tartalmú szerves és szervetlen fungicideknek a rhizobiumos oltóanyagra gyakorolt hatásának vizsgálata azt mutatta, hogy azok a fenti sorrendben csökkenően gátolják az egyes rhizobium törzseket.

A talajtan és agrokémia területén elért eredmények elsősorban a talajvizsgálatok, a talajfelvételezés, a talajtani és agrokémiai szaktanácsadás keretében kerülnek a gyakorlatban alkalmazásra.

Külön említést érdemel a Tisza II. öntözési rendszer talajtani megalapozása, amely a kutatási eredmények széles körének felhasználásával történik.

A magasabb rendű növények és a rhizoszférájukban élő mikroorganizmusok kölcsönös kapcsolatainak vizsgálata című témakörben tovább foly-

tatták a mykorrhizagombák élettani vizsgálatát. Kiemelkedő eredménynek tekinthetők a magasabb rendű gombák élettanának alapkutatási jellegű vizsgálatai során kapott eredmények és ezekre támaszkodva a *Pleurotus ostreatus* termesztéstechnológiájának kidolgozása. A termesztési eljárást az Országos Találmányi Hivatalnak szabadalmazás végett bejelentették. Időközben megindították állami gazdaságokban és termelőszövetkezetekben az üzemi méretű termesztési kísérleteket.

Az egyes faanyagokon élő magasabb rendű gombatörzsek cellulázenzim termelésének vizsgálatai is eredményre vezettek. A Gyógyszerkutató Intézet Biokémiai Osztályával közösen üzemi kísérleteket indítottak a celluláz fermentációs úton történő előállítására.

A nyárok tápanyagigényével kapcsolatban több szabadföldi és vízkultúrás kísérletet végeztek az előző években megkezdett kutatás folytatásaként.

A herbicidek és a talajban élő mikroszervezetek közötti kölcsönhatás vizsgálatáról zárójelentést készítettek.

A permetező trágyázási módszerek továbbfejlesztésének kutatásából lezártnak tekinthetők a gyümölcsfák (alma, szilva) karbamidos és a lucerna és vöröshere bórsavas permetező trágyázása, mert a javasolt eljárások 8–10 év óta többszörös ismételtsében egyértelműen kedvező eredményt adtak s a gyakorlatban is közvetlenül használhatóak. A lucerna és vöröshere magtermés a permetező trágyázás hatására 15–25%-al megnőtt, s növekedett az 1000 szemsúly is.

A lucerna szervesztrágyázó hatásának megállapítására vonatkozó kutatás befejeződött. A zárójelentés szerint a kiszántott lucerna tarló- és gyökérmaradványainak három éves hatása azonos a közepes istállótrágyázásával, ill. ha azt kívülről bevitt istállótrágyában levő foszfor- és káliműtrágya egyenértékével látták el, akkor a lucerna szervesmaradványainak trágyázó hatása 28%-kal nagyobb volt, mint az istállótrágyáé.

A különböző trágyanemek hatása a talaj termékenységre c. témacsoport tartamkísérlete eddigi részeredményei a következők: A lucernás vetésforgó az évi időjárástól függően 29–47%-kal adott nagyobb össztermést gabonaegységben, mint azonos szerkezetű nem lucernás vetésforgó, továbbá a lucernás forgó mintegy 13%-kal értékesítette jobban a nagyadagú műtrágyákat, mint a nem lucernás vetésforgó.

Az öntözési kutatások eredményei a zöldségnövények öntözési rendszerének megalapozásához, az öntözés technikai fejlődéséhez és az öntözés műszaki fejlesztésének ökonómiai megítéléséhez nyújtanak segítséget. Az elmúlt három éves időszakban elért eredmények jelentős részét disszertációkban is feldolgozták. Így kandidátusi disszertáció készült az uborka termésalakító tényezőinek vizsgálatáról, az öntözés okozta erózióról és akadémiai doktori értekezés készült a különböző termelési irányú öntözőgazdaságok kialakításának módszertani kérdéseiről.

Eredményeik társadalmi hasznosítását a kutatási jelentések, publikációk, előadások, fejlesztési tervek készítése, szaktanácsadás útján segítették elő. Az eredmények hasznosításának legjelentősebb formája a Tisza II. öntözési rendszer tervezési munkálataiba való bekapcsolódás volt.

Tovább folyt a tervidőszakban a *település- és üdülőtérületi*, valamint a *mezőgazdasággal és parkkal hasznosított tájak biotikus és esztétikai potenciáljának, hatásosságának gazdaságos fenntartására, növelésére* irányuló vizsgálat és ennek alapján irányelvek kidolgozása.

A nagyüzemi körülmények között tartott *állatpopulációk gazdasági értékének meghatározására*, továbbá az 50% Jersey-vérű állománnyal elért termelési stb. eredmények összehasonlítására végzett vizsgálatok azt bizonyítják, hogy az 50% Jersey-vérű állomány határozott fölényt mutat a termelésben, a fejhetőségben és a táplálóanyag hasznosításában is a magyar tarka marhával szemben. Az is megállapítható, hogy a jobb energiatranszformációt elsősorban a koncentráltabb zsír- és fehérjetartalmú tej, valamint az egységnyi élőszúlyra eső nagyobb termelése eredményezi.

A munkaközösségben készülő, 10 kötet terjedelműre tervezett, füzetekben megjelenő „*Magyarország Kultúrflórája*” c. sorozatban megjelent: A szőlő, A komló, A szegletes lednek, A levendula, A réti ecsetpázsit. Szerkesztés, illetve feldolgozás alatt vannak: A som, A gesztenye, A földimogyoró, A szilva, A spenót, Az újjeländi spenót, és Az eperfa.

Az *agrártörténeszek* befejezték a „*Magyar mezőgazdaság a két világháború között*” c. monográfiát, a „*Paraszság a kapitalizmus korában*” c. tanulmány III. kötetét, „*A demokratikus földreform Magyarországon 1945—1947*” c. monográfiát. A magyar mezőgazdaság története c. kézikönyv I. kötete is elkészült. Ezekon kívül részben MTA céltámogatás eredményeként készült el még két fontos monográfia, mely a magyar mezőgazdasági termelés alapvető szerkezetével és annak településtörténeti összefüggéseivel foglalkozik.

Kutatóhelyeink gazdálkodása

Az új gazdasági mechanizmus bevezetésével intézeteink gazdálkodási, finanszírozási rendszere megváltozott, az intézetek — beleértve a kísérleti telepek hálózatát is — áttértek a folyószámlás gazdálkodásra. Ennek következtében az intézetekhez befolyt bevétellel csökkentették a teljes évi szükségletet és a különbözet állami támogatásként szerepel. A gazdálkodást lényegesen megkönnyítette az a rendelkezés, hogy a gazdálkodó szervek a béralap és a felújítási rovat kivételével saját hatáskörben csoportosíthatnak át, természetesen figyelembe véve az egyes ún. zárt tételeket (reprezentáció, jutalmazás stb.)

Külön is érdemes megemlíteni az új bérgazdálkodási rendelkezést, amely lényeges könnyítést jelent, mert egyszerűbb, mint a régi alaphérgazdálkodás.

Megnehezítette a gazdálkodást az árak változása, ugyanis a kötelezettségvállalás több esetben illuzórikussá vált, mert a vállalatok az árajánlatkérés-kor rendszerint hozzávetőleges árat adtak meg, ill. igazoltak vissza és minden esetben leszögezték módosítási jogukat. A ténylegesen kiszámlázott árak majdnem minden esetben eltértek az árajánlattól.

Nehézségek mutatkoztak továbbá a bevételek beszédésénél is. A vállalatok ugyanis nem minden esetben fogadták el az inkasszót, sőt az átutalást sem eszközölték időben, ami azt jelentette, hogy intézeteink hosszabb ideig kénytelenek voltak „hitelezni” az átvevő vállalatnak.

A költségvetési tervezés, a számvitel és az évi beszámolási kötelezettség közötti összefüggést az új rendelkezések nem vették kellően figyelembe. A pénzügyi beszámoló az előző évekhez képest sokkal bonyolultabb lett és nincs összhangban a Pénzügyminisztérium által jóváhagyott számvittel. Olyan adatokat kérnek a beszámoló jelentésben, amelyek rögzítésére a számvitel nem ad utasítást, tehát a kimunkáláshoz tételes kigyűjtés szükséges, mely igen nagy munkatöbblettel jár.

Végül meg kell említeni, hogy a külső megbízásos munkák számvitelének késői rendezése is megnehezítette a számvitel időbeni kialakítását.

Kutatóhelyeink anyagi bázisa

A kutatás anyagi bázisát illetően általánosságban a következőket állapíthatjuk meg:

Az Osztály részére a kutatások támogatására az 1966–68. évekre jóváhagyott keretek (évi 28 millió Ft) lényegében alig változtak. A tanszéki kutatások keretei (2,4 millió Ft) szintén több év óta változatlanok.

Ha figyelembe vesszük az árváltozásokat, akkor inkább a kereteink csökkenéséről beszélhetünk. Az anyagi és létszámfejlesztési lehetőségek korlátozott volta a felmerült igények ellenére így nem tette lehetővé új témacsoportok indítását és a régebbi témák anyagi- és létszámigényeinek magasabb szintű kielégítését.

A *Mezőgazdasági Kutató Intézet*nél megkezdődött az elavult létesítmények egy részének korszerűsítése, de a kutatás szintjét emelő phytotron megvalósítása csak a most induló 3 éves tervben várható.

Az *Állategészségügyi Kutató Intézet* kielégítő elhelyezése és emiatt a korszerű műszerekkel való jobb ellátása nem valósult meg.

A *Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézet* elhelyezési gondjai valamelyest csökkentek az Intézetben levő két lakás laboratóriummá történő átalakításával, de a régi kívánság, az emelettráépítés és az üvegház megépítése elmaradt.

Az anyagi eszközök elosztása minden évben az Osztályvezetőség gondos mérlegelése alapján történik, de érdemi módosításokra — jelentősebb fej-

lesztésre — az évek óta stagnáló kereteink miatt nem sok lehetőség van. Évről-évre megállapítja az Osztályvezetőség, hogy hol, milyen fejlesztés — létszám és felszerelés — lenne szükséges, de a kiemelt kutatási feladat kivételével — ahol némi fejlesztést kaptunk az elmúlt időszakban — nem volt mód az elképzelt fejlesztés realizálására.

Kutatóhelyeink belső és külső kapcsolatai

Kutatóhelyeink belső és külső kapcsolatai tovább fejlődtek az 1966—1968. években. Az *Állategészségügyi Kutató Intézet* együttműködése számos hazai rokonintézménnyel nagyon gyümölcsöző. Nemzetközi együttműködést elsősorban a KGST országok állategészségügyi kutatóintézeteivel folytat. Egy témacsoportnak nemzetközi koordinátora. E kapcsolat régi, de aránylag sok tekintetben formális. Az NDK intézetével az 1968. évi munkaprogramot kölcsönösen teljesítették, 1969-re bővítették az együttműködést. Konkrétebb közös munkalehetőségek a moszkvai VIEV-vel ígérkeznek. Az influenza kutatások terén együttműködnek az Egészségügyi Világszervezet irányította munkacsoporttal. A kapott anyagi támogatáson kívül az együttműködés kutatási szempontból is nagyon előnyös. A *Mezőgazdasági Kutató Intézet* 27 ország 94 intézményével tart fenn szakmai kapcsolatot. Sikeres együttműködést folytat a szocialista országokkal, két és többoldalú (KGST) együttműködés keretében közös kutatási témák megoldására.

A *Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézet* 7 KGST-témának hazai koordinációját látja el, egy témában pedig nemzetközi koordinátor. Igen gyümölcsözőek voltak azok a bilaterális kapcsolatok, amelyeket közvetlenül hoztak létre jugoszláv, bolgár, cseh és NDK-beli intézetekkel. Ezeket a megállapodásokat a következő tervidőszakban bővíteni kívánják, elsősorban a Szovjetunió és Lengyelország viszonylatában.

Néhány tőkés országgal is fejleszteni kívánják kapcsolataikat. A Nemzetközi Talajtani Társaság UNESCO-FAO közös szervezésében folyó Világ Szikes Talajtérkép programnak is koordinátora az Intézet. A talajmikrobiológiai kutatásokat a Csehszlovák TA Mikrobiológiai Intézetének Talajmikrobiológiai Osztályával összhangban végzik s eredményes tapasztalatcsere alakult ki a két intézmény között.

Az MTA által támogatott tanszékek hazai és nemzetközi kapcsolatai ugyancsak növekedtek az elmúlt évek során, de a nemzetközi kapcsolatok további erősítése kívánatos.

A hároméves tervezési rendszer

A tervezési rendszerrel kapcsolatban a kutatóhelyek és a szakbizottságok véleménye nem egyöntetű. Elég sokan problematikusnak tartják az aka-

démiai hároméves tervezést, egyrészt azért, mert a kapcsolódó területen, a MÉM intézeteiben más tervezési rendszerre, ún. feladattervezésre térnek át; másrészt azért, mert a népgazdasági tervek nem 3 évesek.

A mezőgazdasági kutatások jelentős részénél jelentkezik az a helyzet is, hogy a hároméves beszámolók lényegében csak 2 évről szólnak, mert egyes növénynevelési, növénytermesztési, kertészeti kutatásoknál novemberre, a beszámoló beadásának idejére, a betakarítások késői időpontja és az ezzel összefüggő adatfeldolgozás elhúzódnása miatt a folyó évi kísérletek értékelése nem kerülhet bele a jelentésbe.

Az intézetekben elég általános az a vélemény, hogy éves kutatási tervet készíteniük kell, mert az eredmények számbavétele a további feladatok kitűzése vagy finomítása ezt elkerülhetetlenné teszi. Igen sokan vannak olyan véleményen, hogy a 3 éves időszakra szóló tervezési rendszert differenciáltabbá kell tenni mind a beszámoltatás, mind a tervezés terén. Többen adtak hangot annak a véleménynek, hogy agrárterületen jobb megoldásnak látszik a MÉM által bevezetett feladattervezés és feladatfinanszírozás.

Összefoglalásként megállapíthatjuk, hogy kutatóhelyeink régebben kialakított kutatási profilja általánosságban helyesnek bizonyult és megfelelő irányban fejlődik. Némi módosítás személyi változások, intézmények közötti munkamegosztás, a kutatások fejlődése miatt szükségessé vált. A következő hároméves tervben a MÉM-hez tartozó intézetekben végrehajtott profilrendezés érinti intézeteinket is. A Mezőgazdasági Kutató Intézetből MÉM intézethez kerül át a lucernakutatás és a cirok-kutatás. A Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetnél erősíteni kívánjuk az Intézet profiljának megfelelően a talajfizikai, kémiai, biológiai alapkutatásokat és a tudományterület többi kutatóhelyeivel fennálló kapcsolatokat.

Az Állategészségügyi Kutató Intézetnél is szorgalmazzuk az alapkutatás további erősítését és a többi rokon intézménnyel még szorosabb összhangban történő kutatómunkát.

Érkezett: 1969. szept 10-én.